

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

V. Quotuplex sit Ignorantia, & an causet Involuntarium?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

Passio potest
omnino tollere
voluntariam.

Notant etiam Doctores, posse accidere, quòd quandoque passio omnino tollat voluntarium: quia potest dari passio aliqua vehementissima, quæ aufert iudicium rationis; prout nonnunquã contingit ex melancholia, vel alia causa naturali, imò interdum aliqui propter iram, vel amorem inordinatum insaniant: atqui sine usu ac iudicio rationis non consistit libertas, neque ratio voluntarij liberi; ergo. Verùm regulariter hoc non contingit, sed habent locum dicta in Conclusionè.

QUÆSTIO V.

Quotuplex sit Ignorantia, & an causet Involuntarium.

Ignorantia, 35.
quid?

ADvertendum, quòd Ignorantia propriè dicta differat à simplici negatione scientiæ; talis enim negatio scientiæ datur etiam in Lapide, Ignorantia verò importat privationem illius scientiæ, quam quis possèt habere: unde solum earum rerum propriè dicimur habere ignorantiam, quas pro tali statu ac tempore scire possemus, & non scimus.

Quæ ignorant homines, sunt in duplici differentia.

36. Porrò ea, quæ ignorant homines sunt in duplici differentia. Aliqua enim tenetur quis scire: prout omnes tenentur communiter scire principales Articulos Fidei, & universaliora Juris præcepta; singuli autem ea, quæ ad proprium cuiusque statum, vel officium spectant. Quædam verò sunt, quæ licet quis scire possit, non tamen tenetur ea scire: uti sunt pleræque doctrinæ Philosophicæ, Geometricæ, Arithmeticæ, &c. His prænotatis sit

Ignorantia variè dividitur.

37. CONCL. I. Ignorantia propriè dicta, seu quæ importat privationem talium rerum, quarum noticiam quis habere potest, variè dividitur. Ita communis, idque patet inductione; Si quidem omissis alijs divisionibus, scitu minus utilibus, Ignorantia dividitur imprimis in Ignorantiam simplicis privationis, & in Ignorantiam prævæ dispositionis. *Ignorantia simplicis privationis* est carentia scientiæ seu cognitionis alicujus, cujus quis fuisset capax pro tali tempore, & statu: ut si quis adultus, & rationis compos, nesciat ea, quæ scire potuisset. *Ignorantia prævæ dispositionis* est positiva deceptio, & contrarius veritati error: & talis v. g. datur in Judæis, Hæreticis, & Paganis, qui non solum alicujus veri-

Ignorantia simplicis privationis, & prævæ dispositionis.

veritatis, præsertim supernaturalis, cognitionem non habent, sed insuper erroneè judicant rem aliter esse, ac reverà est.

38. Ignorantiæ alia celebris divisio est in Ignorantiam juris, & facti. *Ignorantia juris* est, cum quis ignorat legem, seu aliquid esse prohibitum aut præceptum: v. g. si quis nesciat, die Veneris esse prohibitam comestionem carnis; aut si quis nesciat, percussioni Clerici esse annexam excommunicationem, tunc talis dicitur habere Ignorantiam juris. *Ignorantia facti* est, si quis ignoret factum ipsum esse prohibitum, quod tamen reverà illicitum est ac prohibitum: ut si quis occidat hominem, putans esse feram; talis enim ignorat, hic & nunc à se fieri actum prohibitum, nempe homicidium, non obitante, quòd alioquin sciat, homicidium esse prohibitum. Idem accidit, si quis nesciat carnem esse, quam comedit die Jejunij; vel si non recogitet, esse diem Jejunij. Et hoc ultimum exemplum ideò hic apponitur, quia oblitio, & inconsideratio, etiam nomine Ignorantiæ comprehenditur.

39. Rursus Ignorantia dividitur in antecedentem, & concomitantem, & consequentem. *Ignorantia antecedens* est illa, quæ antecedit omnem voluntatem, non solùm explicitam, sed etiam implicitam; ac proinde nullo modo voluntaria est, nec directè, nec indirectè. *Ignorantia concomitans* est ea, quæ concomitanter se habet ad actum voluntatis nostræ; id est, quando ignorantia habetur de eo, quod agitur, tamen etiam si sciretur, nihilominus ageretur: sic fieret, cum quis vellet quidem occidere hostem, sed ignorans eum occidit, putans, se occidere feram. Tandem *Ignorantia consequens* dicitur illa, quæ consequitur aliquo modo voluntatem nostram, vel explicitam, vel saltem implicitam, directam vel indirectam: & hinc Ignorantia consequens censetur esse voluntaria, imò etiam culpabilis, si versetur circa rem scitu necessariam.

40. Ignorantia ulterius dividitur in vincibilem, & invincibilem. *Ignorantia invincibilis* dicitur ea, quæ diligentia humanà impediri non potuit: seu (ut alij loquuntur) quæ morali diligentia superari ac tolli nequivit, eò quòd nunquam in mentem venerit dubitare, aut cogitare de opposito; vel etiam si in mentem venit, tamen adhibitâ diligentia inquisitione ignorantia illa depelli, & veritatis cognitio acquiri non potuit: & hujusmodi gno antia invincibilis re ipsâ est Ignorantia antecedens,

Ignorantia juris, & facti.

Ignorantia antecedens concomitans, & consequens.

Ignorantia invincibilis, & vincibilis, atque

cedens, de qua proximè dictum. *Ignorantia vincibilis* ea est, quæ morali diligentia superari ac tolli, & opposita scientia acquiri potuisset, ac debuisset; & huiusmodi Ignorantia vincibilis in re coincidit cum Ignorantia consequente.

Ignorantia
crassa &
affectata,
quæ?

41. Rursus Ignorantia vincibilis, seu consequens, juxta quod consequitur voluntatem nostram vel directè, dum scilicet quis datâ operâ vult ignorare, vel indirectè, quatenus non curat scire ea, quæ scire deberet, dividitur in affectatam, & in crassam seu supinam. *Ignorantia crassa*, seu *supina* dicitur illa, qua quis non curat scire ea, quæ communiter homines sui status & conditionis sciunt. *Ignorantia affectata* vocatur ea, cum quis datâ operâ vult ignorare, & non inquirere veritatem; sive ob discendi tædium ac pigritiam, sive ut ratione talis ignorantia circa legis obligationem habitæ vel excusationem aliquam mereatur à transgressione legis, vel liberius ac sine remorsu conscientia peccare possit. Juxta quod de talibus Job cap. 21. legitur: *Qui dixerunt DEO, Recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus. Et Psalm. 35. Noluit intelligere, ut bene ageret.*

Ignorantia
antecedens
causat in-
voluntari-
um simpli-
citer.

42. CONCL. II. Ignorantia antecedens, seu invincibilis, causat involuntarium simpliciter. Ita communis Doctorum. Ratio est: quia huiusmodi ignorantia nec directè, nec indirectè est voluntaria, imò opus ex illa procedens non fieret, si ignorantia illa non adesset. Pater hoc in eo, qui occidit hominem, putans esse feram; nam is nullatenus hominem occideret si talis ignorantia non adesset. Et hinc factum ex tali ignorantia, cum homini nullo modo sit voluntarium, non imputatur ad peccatum.

Concomi-
tans facit
non volun-
tarium.

43. CONCL. III. Ignorantia concomitans non quidem causat positivè involuntarium, facit tamen non voluntarium. Ita Doctores passim. Ratio est: quia positivè involuntarium dicit aliquid voluntati displicens: atqui occisio sui inimici, quem quis occidit, putans esse feram, non displicet voluntati, imò occidisset nihilominus, si scivisset, eum esse suum inimicum; ergo nec est ipsi involuntarium. Quia verò nihil est volitum, quin præcognitum, hinc Ignorantia concomitans reddit talem occisionem non voluntariam.

Consequens
causat vo-
luntarium.

44. CONCL. IV. Ignorantia consequens seu vincibilis sive affectata illa sit, sive crassa & supina, non causat involuntarium, sed voluntarium, saltem indirectè & in sua causa; ac proinde factum

Etum ex tali Ignorantia vincibili, seu consequente procedens, saltem in est simpliciter voluntarium, saltem indirectè. Ita rursus com- directè & in munis Theologorum. Ratio est: quia ipsamet Ignorantia vin- sua causa. cibilis, seu consequens, est simpliciter voluntaria, vel directè, si est affectata, vel saltem indirectè, si est crassa & supina, ut patet ex earum explicationibus suprâ allatis; ergo etiam factum ex tali Ignorantia non est involuntarium, imò simpliciter voluntarium, saltem indirectè, sive in sua causa.

45. Cæterum pro complemento hactenus dictorum, Nota Regula ge- generaliter, dum dictum est: factum ex Ignorantia esse involun- neralis præ- tarium, sive simpliciter, sive secundum quid; illud intelligendum dictorum. esse de objecto secundum eam rationem tantum, secundum quam ipsum fuit ignoratum, non autem in quantum ipsum fuit cognitum, ut advertunt omnes Doctores. Hinc si quis occidens alterum, sciat quidem ipsum esse hominem, nesciat tamen esse Patrem suum, vel Sacerdotem; factum ex tali Ignorantia erit quidem involuntarium operanti, in quantum est Parricidium, vel Sacrilegium; non verò, in quantum est Homicidium: & sic loquendo de similibus.

DISTINCTIO II.

De natura Actûs Humani seu Moralis;
& varijs ipsum concernentibus.

QUÆSTIO I.

Quid sit Actus Humanus, seu Moralis?

1. **A**dvertendum I. Quòd recepto Theologorum stylo Actus hu- non sit idem, *Actus humanus*, & *Actus hominis*: omnis enim manus, & actio ab homine quomodocunque elicita, etiamsi sit Actus ho- merè naturalis, ut nutritio, augmentatio, &c. aut facta absque minis, dif- advertentia seu deliberatione, ut dum quis pedem aut manum ferunt. movet, vel barbam fricat aliis intentus, potest dici actio seu *Actus hominis*: *Actus autem humani* propriè dicuntur actiones illæ, C quæ